

se răsfrânge și asupra calității spectacolelor acestuia. De aceea, un director are datoria nu numai de a încerca să obțină performanțe artistice, ci și de a face tot ce-i stă în putință pentru a asigura liniștea celor mulți și buni, sacrificându-i pe cei pușini și răi. Atunci când raportul se inversează, trebuie sacrificat directorul.

Am lucrat șaptesprezece ani la Teatrul Național din Craiova și am orgoliul să afirm că o parte dintre marile sale succese din ultimii zece ani mi se datorează; eu și alți câțiva regizori care au lucrat în timp acolo am crescut împreună cu trupa mare a teatrului craiovean, ne-am modelat reciproc. Cei care au venit după mine (eu am plecat de acolo în 1990) au găsit o trupă validă, profesionistă, cu o putere de muncă ieșită din comun, și un climat favorabil creației. Sigur că și la Craiova au fost și sunt nemulțumiți, cârcotași, mediocrități, dar toate acestea fac parte din normalitate, neavând efecte grave pe scenă sau în viața teatrului. La "Bulandra", unde am realizat două spectacole în anii '84-'85, a fost o plăcere să constat că umbrele marilor mentori ai acestui teatru erau mereu prezente în sufletele artiștilor și ale tuturor celorlalți angajați, iar orice încercare de a degrada atmosfera nu avea nici o șansă de izbândă.

După 1990, apele s-au tulburat rău, aproape peste tot. Democrația prost înțeleasă a încercat să dea peste cap ierarhia reală, actori de mâna a șaptea s-au erijat în revoluționari și lideri de opinie, ajungându-se la aberații de felul celor prin care mari artiști trebuiau puși la index numai pentru că fuseseră membri în B.O.B., secretari de partid, șefi de sindicat sau

directori de teatru. Cred că, treptat-treptat, lucrurile încep să reîntre în matcă și vechile valori, alături de cele noi, care nu sunt puține, vor fi din nou recunoscute, domnia calității nemaiputând fi umbrită de pegra mediocrității.

În ce privește teatrul din Brașov, am acceptat să candidez la postul de director în urma apelului unei părți a actorilor de aici. În 1996, în teatru era o atmosferă foarte tensionată, legată, în special, de absența unui director artistic. Între 1994 și 1996, a existat un interimat asigurat de directorul adjunct - care a făcut tot ce a putut ca să țină corabia pe linia de plutire -, ale cărui argumente artistice puteau fi însă oricând contestate pe temeiul faptului că el nu avea o asemenea competență. Am crezut că voi putea să aplic de la început un program necesar revitalizării trupei. În primul an am fost împiedicat de tot felul de malversațiuni ale unora, care voiau alt director și care, împreună cu câțiva ziaristi locali și cu unii responsabili culturali, au încercat să-l și impună, pe căi mai mult sau mai puțin legale. Am mai dat două concursuri și, în sfârșit, în iulie 1997, am fost numit director, cu acte în regulă. De atunci, programul meu a început să capete formă, iar calitatea spectacolelor teatrului s-a îmbunătățit, cred, considerabil. Am chemat regizori importanți, s-au pus în scenă piese valoroase, am angajat mulți tineri, am invitat un mare număr de critici de specialitate care, dând seamă despre ceea ce se întâmplă aici, au început să constate revenirea în formă a trupei brașovene. Sigur că nu toate spectacolele au fost grozave, sigur că marele "eveniment teatral" nu s-a produs încă, dar valoarea medie a

producțiilor brașovene este bună. În același timp, au dispărut cu desăvârșire subproducțiile cu comedioane și dramolete montate de actori veltari. E drept, sunt și câțiva nemulțumiți care au vrut să destabilizeze situația, a avut loc chiar și un soi de mineriadă, în luna martie, când trei actori, un mașinist, un electrician și un regizor de culise au alcătuit un memoriu către Consiliul Local, prin care se cerea schimbarea conducerii. Motivele? Faptul că se plătesc sume prea mari colaboratorilor, că directorul este angajat prin cumul, că nu este consultat sindicatul (acesta fiind condus de patru actori și cuprinzând cu totul opt sau nouă din cei douăzeci și opt angajați). Suntem în plină bătălie. Această încercare ar fi trebuit să mă "scârbească" - vorba președintelui Constantinescu - și chiar mi-a produs o asemenea senzație (normală, socotesc eu, atunci când niște actori de care n-a auzit nimeni, nici măcar la Brașov, încearcă să murdărească totul în jur!). Însă, în loc ca această mizerie să mă demoralizeze și în loc să plec de la Brașov pentru a realiza spectacole în teatrele care mă doresc, am hotărât să rămân în continuare "pe poziții", încercând să duc la bun sfârșit proiectele începute alături de oamenii valoroși și de bună-credință.

Din câte am aflat cu toții, vremea mineriadelor a trecut și sper să intrăm în normalitate, astfel încât nemulțumirile personale sau colective să poată fi rezolvate prin dialog. Cine nu va accepta o astfel de soluție - cel puțin la Brașov și atâta vreme cât voi fi eu director - va trebui să-și caute fericirea în altă parte.

Mircea Cornișteanu

Să ne vedem de treabă

Subiectul este într-adevăr, așa cum l-ați numit dumneavoastră, "vag". Eu nu înțeleg de ce atâta neliniște.

Câțiva dintre câștigătorii acestui "moment-loterie" și-au expus experiențele și ceea ce au înțeles din ele. Eu nu privesc acest nod marinăresc al existenței în contextul reformei ne-reformă altfel decât ca pe drumul greu, plin de hârtoape, al vieții mele în teatru. Adică așa, ca într-o echipă de intervenție, am fost obligată să mă descurc și m-am descurcat. Am încercat și sponsorizarea, și co-pro-

ducția, și colaborarea cu teatrul particular sau cu teatrul de proiecte, și asigurarea unui loc stabil într-un teatru de repertoriu. Tot ceea ce profesia mea și valoarea spectacolelor mele îmi puteau asigura. Deși cuvântul "a asigura" e cel mai nesigur... Am muncit neînterupt și m-am iluzionat că pot fi apărată de independență. M-am înșelat. Am refuzat direcția unor teatre și am fost, aproape întot-

deauna, în mâinile unor directori care m-au folosit și mi-au distrus sistematic spectacolele. Adică acele spectacole care au făcut gloria teatrelor conduse destul de prost de ei. M-am trezit cu spectacole, de mare succes în țară și în competiții internaționale, oprite mai rău decât cum se făcea pe vremea defunctului Consiliu al culturii - oprite de limitele, orgoliile și incompetența lor: Nu mă

plâng. Constat. Atâta timp cât mai rezist, îmi continuu drumul acesta de țară pe care am ales să merg. Suport și calomnia, și atacurile la adresa mea sau a familiei mele. Asta despre climat. Nu aștept nimic bun de la nimeni. Deci nici de la această "fata morgana", reforma, în care nu cred. Adevărul e că trăim clipa unui dezastu economic. Nu mai sunt bani pentru nimic, darămite pentru artă... Atunci, se inventează reforma. Cu toate că teatrul, cea mai cameleonică dintre arte, a inventat el însuși tot ce se putea: teatrul privat, teatrul sărac, spațiul gol și toate celelalte, pe scândură sau pe butoaie, în poduri, în pivnițe sau pe stradă, numai ca să supraviețuiască.

Cum toate astea sunt vechi de când lumea, se vor descompune și recom-pune mereu în alte soluții. Plus mece-natele, destul de umiltoare, uneori. Când se vor decide să facă reforma, actualii noștri conducători (mă refer la noi, oamenii de teatru) vor face ceea ce nu îndrăznesc încă – vor tăia în came vie și vor îndepărta balastul, adică vor condamna la dezastru, poate la moarte, oameni care – vai de capul lor! – nici nu înțeleg și nici n-au habar să facă altceva. Știm că viața e crudă și dură. Vom spune așadar că e firesc și că nu trebuie să fim sentimentali. Și vom închide ochii la oportuniștii și impostorii care infestază comunitatea noastră, ocupând și funcții de conducere, așadar de decizie. De aceea nu cred în reformă. În reforma teatrelor: Ea ar trebui să înceapă cu o "purificare" etică și a valorilor reale.

Și acum, despre evoluția sau involuția fenomenului teatral românesc. Spuneți că doar personalitățile

crează "momente". Dar când a fost altfel? Cum era media mișcării teatrale la noi pe vremea legendarilor Ciulei, Esrig, Penciulescu, Pintilie? Și cum altfel au fost create nucleele teatrale, în derivă astăzi, decât în jurul unei personalități catalizatoare?

Părerea mea e că această situație ar putea continua și acum. Condiția e ca acest drept să-l dețină personalitățile reale, nu cele contrafăcute. Un fenomen teatral e întoldeauna viu și nu impus. Un teatru e creat de la zero de un regizor cu viziune și talent pedagogic, dublat de un manager-sosie. Directoratele încredințate actorilor, chiar unor mari actori, au fost, cu puține excepții, dezastruoase sau mediocre. Dar am văzut și directori, buni regizori, care au "feștelit-o" rău de tot. Concursurile sunt o formalitate, decizia aparține tot zonei politice.

Dar cum altfel se petrec lucrurile în alte țări cu tradiție teatrală? Nu sunt regizori mai buni decât la noi și nici bani mai mulți. Sunt puține teatre întreținute de stat. În rest, se găsesc soluții, ca și la noi...

Cred că mișcarea teatrală internațională e stagnantă, în derută. Valurile sunt, îndeosebi, politice sau țin de modă: moda chinezească, rusească etc. Ca și în cinematograf. Revoluția teatrală autentică a anilor '70 s-a terminat de mult și a lăsat în urmă destulă suspiciune. Rezistă ceea ce e adevărat, surprinde franchețea. Momentul românesc internațional a fost tot o chestiune de modă, cu nuanță politică. E timpul să ne vedem

foto: Corina Tudose

de treabă. Pur și simplu.

Cătălina Buzoianu

Post scriptum: Referitor la reportajul "O dimineață în teatrele bucureștene" din revista dumneavoastră, menționez că spectacolul meu, **Mutter Courage**, are decorul semnat de Dragoș Buhagiar, nu de Mihai Mădescu. Admițând că sunt un regizor "urechist", care n-a citit nimic nici despre Războiul de treizeci de ani, nici despre Petru cel Mare, datele, anii și chiar anotimpurile se spun înainte de fiecare scenă în **Mutter Courage**, iar în **Petru**, anul este declarat încă de la început. Eu am afirmat, într-o repetiție, că epocile sunt apropiate. Costumele nu sunt rusești, dar nu mai declar nimic, înainte de premieră, decât în prezența avocatului meu.

meu, destul de dar de altfel, este că acele evenimente s-au petrecut în momentul în care o autoritate în domeniu a putut să adune artiștii în jurul unui manifest. Cum a fost, de pildă, cel al lui Liviu Ciulei - retea-tralizarea teatrului - care a izbutit să strângă laolaltă toată floarea teatrului românesc. A însemnat o adevărată revoluție, o răsturnare a conservatorismului în artă, o renunțare la ideile îmbătrânite... Sigur, exista un scop... Părerea mea este că, în momentul acesta, tocmai scopul lipsește. Toată

„Se simte nevoia unei noi mișcări...” — Horațiu Mălăele: —

Lucrul cel mai rău care se întâmplă este faptul că nu s-au mai născut, în vremea din urmă, evenimente teatrale. Mă încercă un sentiment epigonic aducându-mi aminte ce spectacole am apucat eu la începutul

carierei; mă gândesc la cele realizate de Liviu Ciulei, David Esrig, Lucian Pintilie, Radu Penciulescu, Andrei Șerban, Vlad Mugar. Erau extraordinare. Mă tot macină întrebarea de ce *atunci* se puteau întâmpla astfel de lucruri, iar *acum* nu... Or, sentimentul